

Płk Andrzej Marcinkiewicz (1925-2013)

Z pełnymi honorami wojskowymi pożegnano na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie pułkownika Andrzeja Marcinkiewicza, zmarłego 28 maja br. w wieku 87 lat geografa i kartografa, zasłużonego zwłaszcza dla polskiej kartografii wojskowej.

Andrzej Konrad Marcinkiewicz urodził się 7 listopada 1925 r. w Wienienu (ówczesne woj. poznańskie) w rodzinie nauczycielskiej, która w 1930 r. przeprowadziła się do Otwocka koło Warszawy. Tu na tajnych kompletach uzyskał świadectwo dojrzałości, a ostatni rok wojny spędził na przymusowych robotach w Berlinie, gdzie przeżył szturm miasta w kwietniu 1945 r.

W latach 1947-53 studiował geografii na Uniwersytecie Warszawskim, uzyskując tytuł magistra z zakresu geografii regionalnej. Już na pierwszym roku studiów podjął pracę w Wojskowym Instytucie Geograficznym przeorganizowanym rok później w Zarząd Topograficzny Sztabu Generalnego WP i z instytucją tą związał całą późniejszą karierę zawodową. W 1952 r. wstąpił do zawodowej służby wojskowej, którą rozpoczął od stopnia porucznika, zakończył zaś w 1977 r. w stopniu pułkownika, po czym do 1992 r. był jeszcze zatrudniony w Służbie Topograficznej WP jako pracownik cywilny.

Początkowo pracował w Wydziale Kartograficznym WIG, a jedną z jego pierwszych prac był plan Warszawy 1:25 000, opublikowany w 1949 r. przez Wydawnictwo „Prasa Wojskowa”. W latach 1949-52 wchodził w skład zespołu kontrolującego czystość wydawanej wówczas mapy topograficznej Polski 1:100 000 w układzie „Borowa Góra”. W 1953 i 1954 r. przebywał w Moskwie, gdzie uczestniczył w szkoleniu topografów wojskowych, a po powrocie prowadził zajęcia na kursach dla pracowników Wojskowych Zakładów Kartograficznych z zakresu generalizacji i przedstawiania rzeźby terenu na mapach topograficznych w różnych skalach.

Od 1957 r. opracowywał oryginalny „Atlas form i typów rzeźby terenu Polski”, wydany w 1960 r. przez Zarząd Topograficzny WP z przeznaczeniem dla topografów i kartografów – nadal ceniony i często wykorzystywany na wyższych

uczelnianach. Jednocześnie w latach 1957-62 był zatrudniony na pół etatu w Pracowni Czwartorzędu Zakładu Nauk Geologicznych PAN. W ramach tej pracy w 1958 r. wziął udział w ekspedycji na Spitsbergen, a wyniki przeprowadzonych tam badań opublikował po powrocie do kraju.

W latach 1962-68 mgr Andrzej Marcinkiewicz uczestniczył w opracowywaniu wielkiego „Atlasu Świata”, monumentalnego dzieła Służby Topograficznej WP. Wchodził w skład Komitetu Redakcyjnego, nadzorował redagowanie map ogólnogeograficznych oraz był autorem 58 map tematycznych, głównie geomorfologicznych. Był także współredaktorem angielskiej wersji tego dzieła pt. „Pergamon World Atlas” (1968).

W latach 1969-77 zajmował się głównie przekładami i adaptacjami zagranicznych instrukcji wykonywania map topograficznych i przeglądowych w różnych skalach oraz opracował kilka informatoryjnych o mapach innych krajów. Opracował także koncepcję i wykonał oryginały autorskie ważnych dla wojska map operacyjnej oceny terenu, a następnie map sezonowych warunków przejeźdźności, najpierw w skali 1:500 000, a w latach osiemdziesiątych 1:200 000.

Poza służbą wojskową aktywnie działał (w latach 1973-92) w Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski przy Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a od 1988 r. przy Ministerstwie Edukacji Narodowej. W latach 1972-81 był członkiem Komitetu Redakcyjnego kwartalnika „Polski Przegląd Kartograficzny”, a w latach 1973-77 członkiem Komitetu Badań Czwartorzędu PAN.

Był autorem ponad 60 prac z zakresu geografii i kartografii związanych przede wszystkim z jego służbą w Zarządzie Topograficznym SG WP. Z tego powodu znaczna ich część ukazała się bez nazwiska twórcy. Były to zarówno

informatory i instrukcje, jak i zredagowane przez niego małoskalowe mapy ogólnogeograficzne, m.in. Morza Śródziemnego, Bliskiego Wschodu, Ameryki Środkowej i Korei. Kartografom „cywilnym” znany był głównie z ww. atlasów oraz ośmiu publikacji w „PPK”, w tym cennych podsumowań polskiej powojennej kartografii wojskowej oraz ważnego artykułu o nazewnictwie geograficznym w „Atlasie Świata” Służby Topograficznej WP.

Właśnie problematyka nazw geograficznych była przedmiotem jego szczególnego zainteresowania. Był w tej dziedzinie cenionym znawcą i ekspertem, a owocem ostatnich lat jego pracy jest wydany w 2003 r. przez warszawską Oficynę Naukową obszerny, cenny zwłaszcza dla historyków, „Słownik niemieckich nazw miejscowości Drugiej Rzeczypospolitej pod kontrolą III Rzeszy (1939-1945)”.

Dowodem docenienia wkładu wniesionego przez płk. Andrzeja Marcinkiewicza w naszą geografii i kartografię wojskową były przyznane mu liczne odznaczenia, m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi czy złota odznaka „Za Zasługi dla Geodezji i Kartografii”. Cieszył się dużym autorytetem i szacunkiem środowiska polskich topografów i geografów podziwiających zarówno jego wiedzę i dokonania, jak i godną postawę w trudnych momentach skomplikowanej polskiej historii. Takim też zapamiętali go i wspominali w czasie uroczystości pogrzebowej jego nieliczni już byli przełożeni i współpracownicy.

Jerzy Ostrowski